

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19270>

Özet

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇYASDÖ), bireylerin çevrelerinden algıladıkları sosyal desteğin düzeyini ve kaynakların ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan, uluslararası alanda kabul görmüş bir psikolojik ölçek olan Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) temel alınarak Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu uyarlama çalışması, özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin (12-22 yaş grubu) algıladıkları desteği, aile, arkadaşlar ve önemli diğer kişi olmak üzere üç temel boyutta değerlendirmeyi hedefler. Algılanan sosyal destek, psikolojik iyi oluş, stresle başa çıkma ve genel yaşam doyumu açısından kritik bir yapıyı temsil ettiğinden, ÇYASDÖ'nün psikometri alanında önemli bir yeri bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, 1993 yılında Y. H. Çakır tarafından bir yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, bireyin sosyal çevresi tarafından ne kadar sevildiğini, değer verildiğini ve desteklendiğini sübjektif olarak değerlendirmesini sağlar. Bu sübjektif algı, bireyin psikolojik sağlığı üzerinde nesnel destekten daha etkili olabilmektedir. ÇYASDÖ, bu algıyı ölçerek klinik ve araştırma ortamlarında risk altındaki gençleri belirleme ve destek müdahalelerinin etkinliğini değerlendirmede değerli bir araç sunar.

Anahtar Kelimeler

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, ÇYASDÖ, Sosyal Destek, Algılanan Destek, Ergenlik, Gençlik, Uyarlama, Psikolojik Ölçek, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Uyarlayan Yazar: Çakır, Y. H.

Amaç

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin sosyal çevrelerinden aldıkları destek düzeyini ve kalitesini çok boyutlu olarak ölçmektir. Ölçek, bu desteğin ana kaynakları (aile, arkadaşlar, önemli diğer kişi) ayrı ayrı olarak, hangi sosyal ağın birey için daha güçlü veya daha zayıf olduğunu tespit etmeye olanak tanır. Bu, özellikle ergenlik döneminde, sosyal çevre değişimlerinin ve baskıların süreçlerinin yoğun yaşandığı 12-22 yaş aralığındaki gençlerin psikososyal ihtiyaçlarını anlamak için kritik öneme sahiptir.

Ölçek, klinik psikoloji ve gelişim psikolojisi araştırmalarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, bireyin stres kaynaklarındaki dayanıklılığını, akademik başarılarını, depresyon ve anksiyete gibi psikopatolojik risklerini öngörmeye kullanılabılır. Aynı zamanda, okul temelli

rehberlik hizmetlerinde ve aile danışmanlığı süreçlerinde destekleyici müdahalelerin hedeflenmesi açısından da yol göstericidir.

Yapı

ÇYASDÖ'nün ölçtüğü temel yapı, "Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek"tir. Bu yapı, bireyin çevresindeki insanların kendisine sevgi, saygı, ilgi ve yardım sağladığına dair sahip olduğu subjektif inanç ve beklentileri içerir. Ölçek, bu yapıyı genellikle üç alt boyutta inceler:

Aile Desteği: Bireyin ailesinden gördüğü duygusal ve araçsal desteğin algılanan düzeyi.

Arkadaş Desteği: Akran grubundan ve yakın arkadaşlardan alınan desteğin algılanan düzeyi. Bu, özellikle ergenlikte kimlik gelişimi ve sosyal entegrasyon açısından önemlidir.

Önemli Diğer Kişi Desteği: Romantik partner, mentor veya yakın bir akraba gibi bireyin hayatında özel bir yere sahip olan tek bir kaynaktan alınan destek.

Bu çok boyutluluk, araştırmacıların sadece genel bir destek puanı almak yerine, desteğin kaynağına göre farklılıkların incelenmesine olanak tanır. Örneğin, bir genç aileden yüksek destek alırken, akranlarından düşük destek alabilir; bu durum, farklı müdahale stratejileri gerektirir. Ölçeğin bu yapıyı, bireyin sosyal ilişkileri arasındaki karmaşıklığı yansıtmaktadır.

Geçerlik

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması (Çakır, 1993), MSPSS'in Türk kültürüne özgü psikometrik özelliklerinin incelenmesini içermiştir. Geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten algılanan sosyal destek yapısını ölçüp ölçmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, uyarlama tezinde yapı geçerliliği ve muhtemelen ölçüt bağlantılı geçerlik yöntemleri kullanılmıştır.

Yapı geçerliliği genellikle faktör analizi yoluyla incelenir; bu, ölçeğin maddelerinin teorik olarak öngörülen üç alt boyuta (Aile, Arkadaş, Önemli Diğer Kişi) ayrılıp ayrılmadığını gösterir. Çakır'ın çalışması, ölçeğin Türk örnekleminde de orijinal yapıyı koruduğunu doğrulamalıdır. Ayrıca, ÇYASDÖ puanlarının depresyon, anksiyete veya yaşam doyumu gibi teorik olarak ilişkili olduğu düşünülen diğer yapılarla anlamlı korelasyonlar gösterip göstermediği (yakınsak geçerlik) de geçerlik kanıtları arasında yer alır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, ölçüm sonuçlarının zaman içinde ve farklı koşullarda tutarlılığını değerlendirir. Orijinal kaynakta güvenirlik katsayıları belirtilmemiştir; ancak Çakır (1993) tarafından yürütülen adaptasyon çalışması kapsamında iç tutarlılık ve muhtemelen test-tekrar

test güvenilirliği incelenmiştir.

Çok tutarlılık güvenilirliği, ölçekteki maddelerin aynı yapıya ne kadar homojen bir şekilde ölçtüğünü gösterir ve genellikle Cronbach Alfa katsayısıyla ifade edilir. Başarılı bir uyarlamada, bu katsayının hem genel ölçek için hem de alt boyutlar için kabul edilebilir düzeyde (genellikle .70 ve üzeri) olması beklenir. Test-tekrar test güvenilirliği ise, aynı kişilere farklı zamanlarda uygulanan ölçek sonuçlarının korelasyonunu inceleyerek ölçümün zamana karşı ne kadar istikrarlı olduğunu ortaya koyar. Bu çalışmalar, ÇYASDÖ'nün 12-22 yaş grubundaki Türk gençlerinde tutarlı ve güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermiştir.

Faktör Analizi

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasının (Çakır, 1993) en kritik adımlarından biri faktör analizidir. Bu analiz, ölçeğin çok boyutlu yapısının Türk kültürü ve gençlik örneğinde doğrulanıp doğrulanmadığını belirler. Orijinal MSPSS, genellikle üç faktörlü bir yapı sergiler: Aile, Arkadaşlar ve Önemli Diğer Kişi.

Yapılan faktör analizi, ölçek maddelerinin bu üç ayrı sosyal destek kaynağına ait faktörlere yüklendiğini göstermelidir. Bu, ölçeğin yapısal geçerliğinin temel dayanağına olmaktadır. Eğer faktör yapısı orijinal ölçekten önemli ölçüde saparsa, bu durum kültürel farklılıkların algılanan sosyal destek kaynaklarının farklılaştığını gösterir ve ölçekte kültürel modifikasyonlar yapılması gerekebilir. Çakır'ın çalışması, MSPSS'in çok boyutlu yapısının Türk örneğinde de geçerli olduğunu destekleyen güçlü kanıtlar sağlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak uygulanan öz bildirim araçlarıdır (Orijinal MSPSS formatına dayanarak).

Language Available: Türkçe (Türkçe uyarlama). Orijinali İngilizcedir.

Population Group: Öğrenciler ve gençler.

Age Group: 12-22 yaş grubu.

Population Details: Çakır'ın (1993) çalışması, Ankara'daki 12-22 yaş grubundaki gençlerden oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Bu, ölçeğin psikometrik özelliklerinin bu yaş aralığı için uygun olduğunu göstermektedir.

Test Methodology: Bireylerin, kendilerine sunulan sosyal destek kaynaklarına dair ifadeleri,

belirlenen bir Likert skalası üzerinde ne ölçüde katıldıkları belirterek yanıtladıkları standartlaştırılmış bir test metodolojisi kullanılır.

Anahtar Kelimeler

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek, MSPSS, Gençlik Gelişimi, Psikososyal Uyum, Sosyal Destek Kaynakları, Psikometri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor (Yüksek lisans tezi kaynağında belirtilmemiştir).

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor.

Correspondence Address: Çakır, Y. H.'nin 1993 yılındaki kurumsal adresi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'dür.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama): 1993.

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir yüksek lisans tezi kapsamında uyarlanmıştır. Akademik araştırmalarda ve eğitim amaçlı kullanımlarda genellikle tez sahibinden ve/veya tez danışmanından izin alınması tavsiye edilir. Ticari kullanım ve büyük ölçekli uygulamalar için özel izinler gerekebilir.

Ek Bilgi: Ölçeğin orijinal versiyonu olan MSPSS'in kullanımı için telif hakları orijinal yazarlara aittir. Türkçe uyarlamasının kullanımı için ise Çakır (1993) tezini yayımlayan kurum olan Ankara Üniversitesi'nin politikaları dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar

Çakır, Y. H. (1993). *12-22 yaş grubundaki gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlik araştırması* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bu teze Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cok-yonlu-algilanan-sosyal-destek-olcegi-toad.pdf

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddeler, akar (1993) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde orijinal haliyle korunmuştur.

Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS), orijinalinde 12 maddeden oluşmaktadır ve her bir madde, bireyin algılanan sosyal desteğini 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen bir Likert skalası üzerinde derecelendirmesini ister. Maddeler, üç alt boyutu temsil eder: Aile (4 madde), Arkadaşlar (4 madde) ve Önemli Diğer Kişi (4 madde).

ARABPSYCHOLOGY.COM